

TÜRKİYE'DEKİ BALKANLAR ALGISI

Dilek KÜTÜK*

Balkan bölgesi, Osmanlı zamanında Rumeli olarak anılmış, 19. yüzyıla damgasını vurmuş olan, sınırları değiştiren, milliyetçilik ve hürriyetçilik akımlarının Rusya ve Avusturya'nın da destekleriyle en sert yaşandığı bölgedir. Çeşitli entrikalarla Müslüman nüfusu azaltılmaya çalışılmış ve bu çaba 1984 sonrası Bulgaristan'da yaşanan olaylar 1992-95 Bosna-Hersek savaşı gibi yakın zamanda da devam etmiştir. Ülkemizde gayrimüslim kesime verilen haklar, bölgedeki Müslüman azınlıklara verilmemiş tam tersi baskı altında tutulmuş ve tutulmaya da devam etmektedir. Müslüman nüfusunun azalmasıyla Türk Halkı, Türk aydını bölgeyi göz ardı etmiş, o toprakları 'ecnebi' memleketi olarak anmıştır.

'Türkiye'deki Balkanlar algısı' içeriğinde yazı aradığımda genelde yazılanlar Balkanlar'daki Türkiye algısı üzerineydi. Aslında yazılan makalelerin yetersizliği bile henüz Türkiye'de Balkanlar'a yeterli değerin verilmediğini göstermektedir. Ben de bu yüzden küçük çaplı bir saha araştırması yaparak, Türkiye'de Türk insanının Balkanlara algısını hem Balkanlı arkadaşlarımdan hem de Türk vatandaşı arkadaşlarımdan dinledim. Dinlediğim insanların bana verdikleri cevaplarda, Azerbaycan'a verilen önemin Balkanlar'a verilmediği fakat yavaş yavaş eğitim, ticaret, sağlık alanında Türkiye'de Balkan insanına güzel imkânların sunulmaya başlandığı yönünde idi. AKP yönetiminin Balkanlara özel önem gösterdiği, iş adamlarını teşvik ettiği ortak kanaatti. Fakat Balkanlar'daki siyasi istikrarsızlık, gayrimüslimlerin ön yargıları, Yeni Osmanlılık söylemleri Türkiye'nin Balkanlar'daki çabalarına set çekmektedir. Özellikle yeni Osmanlılık söylemlerine olan ciddi tepkileri Bosna-Hersek ve Sırbistan gezilerimde fark ettiğim şekliyle Gayrimüslim toplumun yanı sıra Müslüman kesimin bazıları tarafından Osmanlı ruhunun yeniden canlanması hususunda ciddi endişeler söz konusudur. Kanaatimce bunun sebebinin 'kopuş vakti' Osmanlı'nın bölgeye gereken önemi vermemesi sonucu, yaşanan acılardır.

Diğer bir taraftan, siyasi istikrarsızlık çerçevesinde ne kadar karşılıklı olarak ticaret, eğitim, sağlık imkânları için çaba harcansa da gerek ekonomik gerek siyasi nedenlerden dolayı Balkan ülkeleri, Türkiye'ye gerekli imkânları sunmadığı gibi, Türkiye içerisinde de girişimlerde bulunamamaktadır.

* Trakya Üniversitesi Üçüncü Sınıf Lisans Öğrencisi

Balkanlar geçmişten günümüze 1912 kopuşundan sonra dahi Türk Halkında var olan ‘ecnebi’ mantığının yanı sıra Osmanlı toprakları olarak anılmış ve anılmaya da devam etmektedir. ‘Yabancı ama o da bizden’ algısında tarihi ve kültürel bağlar önemlidir. Ortak kaderimiz olarak lanse ettiğimiz, her zaman yanı başımızda duran, bir türlü topraklarımızdan ayrıldığını kabul edemediğimiz Osmanlı Toprakları. İnsanoğlu yanı başındakinin kıymetini bilmez misali gereken önemin verilmemesindeki nedenlerden biri belki de buydu. ‘Onlar Bizim Torunlarımız’, ‘Osmanlı Torunları ‘ gibi nitelermelerde bulunsak bile Müslüman kesimi de göz ardı ederek gerekli siyasi ve ekonomik atılımlarda ya gecikmişiz ya da ilk yüzünü çevirenlerden olmuşuz.

Gözlemlediğim diğer bir yanlış algı da Balkan coğrafyasının hangi ülkelerden ibaret olduğu hala tartışma götürür bir konu olsa da Türk halkının coğrafyayı pek tanımadığı ama çok sık kullandığı. Balkanlardan soğuk hava dalgası geliyor ama neresi orası? Bu sıkıntıların çözülmesi için TRT-1 in yapmış olduğu Balkan tanıtımları, ramazan programları, Davutoğlu’ nun Balkan ülkelerine yapmış olduğu ziyaretler, ortak kader söylemleri, TİKA’nın faaliyetleri halkın dikkatini çekmeyi başarmış ve tabiri caizse halktaki ‘ecnebi’ algısını yıkmıştır. Türkiye, 1992-1995 savaşında soykırımı uğrayan Müslüman kesime gerek ekonomik gerek siyasi nedenlerden dolayı yardım elini tam anlamıyla uzatamasa dahi acıyı hissetmiştir. 21. yüzyılda Osmanlı tarihi göz ardı edilerek Türkiye belli bir metre kareye sığdırılmaya çalışılsa da ülkemiz Balkanlar da dâhil tek bir Osmanlı mezar taşının bulunduğu her yere elini uzatmaya çalışmaktadır.